

RAPORT DE MONITORIZARE

Implementarea ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvejiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

RAPORT DE MONITORIZARE

**Implementarea ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea
Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în
instituțiile de învățământ general**

Chișinău, 2022

CUPRINS

Acronime	3
Lista tabelelor și figurilor	4
Introducere	5
1. Cadrul metodologic privind monitorizarea implementării Ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general	6
1.1. Context	6
1.2. Scopul și obiectivele monitorizării	7
1.3. Grupul țintă	7
1.4 Etapele procesului de monitorizare	7
1.5. Metode și tehnici aplicate în procesul de monitorizare	8
2. Cadrul de analiză a gradului de implementare a acțiunilor monitorizate	8
2.1 Incluziunea copiilor cu dizabilități în învățământul general	8
2.2. Opinii și atitudini ale cadrelor didactice cu privire la acordarea asistenței educaționale a elevilor cu cerințe educaționale speciale	13
2.3. Opiniile și atitudinile părinților cu privire la incluziunea educațională a copiilor cu CES	15
2.4. Evaluare a accesibilității clădirii instituției	16
Concluzii	18
Recomandări	19
Anexe	21
Bibliografie	32

Acronime

AOPD - Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

ASRM – Asociația Surzilor din Republica Moldova

MECC – Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

SAP – Serviciul de Asistență Psihopedagogică

ÎG – Învățământul General

CES - Cerințe educaționale speciale

CD – Cadru didactic

CDS - Cadru didactic de sprijin

CREI – Centrul de resurse pentru educația incluzivă

CRAP – Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică

PEI – Plan Educațional Individualizat

II – Interviu individualizat

FG – Focus Grup

Lista tabelelor și figurilor

Tabelul 1. Metode și tehnici aplicate în procesul monitorizării

Tabelul 2. Număr copii cu CES înmatriculați în instituțiile de învățământ primar, secundar, general din mun. Chișinău

Tabelul 3. Numărul copiilor cu dizabilități înmatriculați în cadrul instituțiilor de învățământ primar, secundar general dezagregat după tipul de dizabilitate (2020 – 2021)

Tabelul 4. Numărul de copii cu CES încadrați în ÎG în perioada 2018 – 2022

Tabelul 5. Număr de specialiști angajați în instituțiile de învățământ primar și secundar general (2019 – 2021)

Tabelul 6. Numărul personalului de suport (unități) în cadrul instituției de învățământ general (anul de studii 2021-2022)

Figura 1. Numărul copiilor cu CES și cu dizabilități (2020 – 2021) la evidența SAP

Figura 2. Numărul de elevi cu CES înmatriculați în ÎG în anii de studii 2018-2022, după tipuri de dizabilități

Introducere

În perioada martie – decembrie 2022, Asociația Obștească „Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova” (în continuare – AOPD) implementează proiectul „Parteneriate locale și implicare națională pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia.

Scopul proiectului rezidă în sporirea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități prin îmbunătățirea mecanismelor de implementare a politicilor de incluziune și a cadrului normativ.

Pentru realizarea scopului trasat AOPD în parteneriat cu AO „Asociația Surzilor din Republica Moldova” (ASRM) realizează monitorizarea implementării Ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

AO „Asociația Surzilor din Republica Moldova” activează în scopul realizării și apărării drepturilor civile, sociale și altor drepturi și libertăți legitime ale membrilor Asociației, dezvoltării activismului social, spiritului de inițiativă, satisfacerea intereselor profesionale și de amatori, practicarea sportului, desfășurarea activităților culturalizate, educație patriotică și umanistă, extinderea relațiilor internaționale. Obiectivele de bază ale ASRM sunt reabilitarea socială, profesională și incluziunea socială a persoanelor cu deficiențe de auz.

AO „Asociația Surzilor din Republica Moldova” este membră a AOPD, iar în cadrul acestui proiect are rolul de a monitoriza cum se implementează Reperele metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general aprobate prin Ordinul MECC Nr. 209 din 27.02.2018.

Raportul de monitorizare privind implementarea Ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general include două capitole. Primul capitol reflectă metodologia monitorizării, în anexe fiind incluse instrumentele utilizate în procesul de monitorizare. În cel de-al doilea capitol sunt reflectate rezultatele monitorizării, cu accent pe evidențierea opiniilor și atitudinilor cadrelor didactice cu privire la rolul cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

1. Cadrul metodologic privind monitorizarea implementării Ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general

1.1. Context

Reperele metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general aprobate prin **ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018** prevăd că cadrul didactic de sprijin este responsabil de dezvoltarea și promovarea asistenței educaționale a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale, asigurând progresul în dezvoltarea copilului/elevului, compensarea și remediarea dificultăților de învățare.

Obiectivele generale ale activității cadrului didactic de sprijin sunt:

- a) acordarea suportului educațional și facilitarea incluziunii educaționale a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general;
- b) abilitarea copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale pentru realizarea și achiziționarea nivelurilor adecvate de competențe școlare;
- c) colaborarea cu cadrele didactice la clasă, alți specialiști, părinții/reprezentanții legali ai copilului/elevului, în scopul stabilirii modalităților optime de lucru cu copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale.

Studiul „Evaluarea comună a Programului pentru Dezvoltarea Educației Incluzive 2011-2020” (UNICEF, 2019) în Republica Moldova atestă că numărul cadrelor didactice de sprijin în unitățile de învățământ general a crescut constant, începând cu anul 2013 și s-a stabilizat în perioada 2016-2018, ceea ce indică atingerea unui anumit nivel de maturitate a sistemului. Raportat la numărul de școli din raion, în 2018 în medie 88% dintre unitățile de învățământ beneficiau de acest serviciu de educație incluzivă. Comparativ cu numărul de centre de resurse pentru educația incluzivă (CREI) aproape în toate raioanele există cel puțin un CDS/CREI, iar comparând numărul de CDS cu numărul copiilor cu CES (în 2018), se observă că raportul este de aproximativ 9 la 1 (1077 CDS la 9503 de copii cu CES), cu raioane în care acest raport este de 5-6 la 1 (de exemplu, Ungheni cu 58 CDS la 307 copii cu CES) dar și cu raioane unde situația este mai puțin optimă, respectiv unde raportul CDS/copii cu CES este de 16 la 1 (Șoldănești)¹.

Ponderea elevilor cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități integrați în instituțiile de învățământ general s-a majorat. La începutul anului de studii 2021/22, în instituțiile de învățământ primar și secundar general din țară erau înscriși 9,5 mii elevi cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități, dintre care majoritatea au urmat studiile în instituții de învățământ general (94,2%), iar 5,8% – în școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică. Comparativ cu anul de studii 2017/18, în instituțiile de învățământ general s-a diminuat numărul de elevi cu cerințe educaționale speciale (cu 13,7%) și a crescut numărul de elevi cu dizabilități (cu 17,0%). Totodată, ponderea elevilor cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități, care frecventează instituții de învățământ cu destinație generală, s-a majorat pe parcursul ultimilor cinci ani cu 1,3 p.p.².

Studiul „Evaluarea comună a implementării Programului de educație incluzivă 2011-2020” atestă că instituțiile de învățământ, la toate nivelurile, sunt pregătite doar parțial pentru a facilita accesul copiilor cu dizabilități (în special motorii, cu deficiențe de auz și văz), prin infrastructură de

¹ Studiul “Evaluarea comună a Programului pentru Dezvoltarea Educației Incluzive 2011-2020”, pag.38 (UNICEF, 2019). Disponibil la:

<https://www.unicef.org/moldova/media/5161/file/Educa%C8%9Bia%20incluziv%C4%83%20Evaluarea%20comun%C4%83%20a%20implement%C4%83rii%20Programului%20de%20educa%C8%9Bie%20incluziv%C4%83%202011-2020%20.pdf>

² BNS, Situația copiilor în Republica Moldova în anul 2021.

Disponibil la: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7416>

acces. Deși numărul copiilor cu CES, în cadrul instituțiilor de învățământ general a crescut semnificativ în ultimii 5 ani, se observă insuficiența serviciilor de suport oferite copiilor cu dizabilități pentru incluziunea lor educațională, la toate nivelurile de învățământ.

1.2. Scopul și obiectivele monitorizării

Scopul studiului constă în monitorizarea implementării Ordinului MECC Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

Obiectivele monitorizării se referă la:

- 1) Analiza situației copiilor cu CES privind accesul la servicii de educație incluzivă în două instituții de învățământ general din mun. Chișinău;
- 2) Evaluarea gradului de implementare a Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

1.3. Grupul țintă

În scopul monitorizării implementării Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general au fost selectate aleatoriu două instituții de învățământ general din mun. Chișinău:

- 1) Liceul Teoretic „Nicolai Gogol” (mun. Chișinău, str. A. Șciusev, 90)
- 2) Liceul Teoretic „Titu Maiorescu” (mun. Chișinău, șos. Hîncești, 13).

Grupurile țintă includ:

- 1) Cadrele didactice de sprijin
- 2) Personalul managerial al instituțiilor
- 3) Cadrele didactice
- 4) Părinții copiilor cu CES

1.4 Etapele procesului de monitorizare

În procesul de monitorizare a implementării Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general, ASRM a stabilit în comun cu AOPD parcurgerea următoarelor etape:

1. Analiza cadrului normativ și metodologic, a studiilor și cercetărilor realizate în domeniu;
2. Elaborarea planului de monitorizare;
3. Elaborarea, consultarea și validarea metodologiei de monitorizare, inclusiv pilotarea instrumentelor de colectare a datelor (fișă de colectare de date, ghiduri de interviu și focus grup cu actorii cheie și grupurile țintă);
4. Cercetarea de teren - culegerea datelor prin intermediul metodologiei de monitorizare (august – noiembrie 2022);
5. Prelucrarea datelor și elaborarea raportului de monitorizare;
6. Prezentarea rezultatelor monitorizării în cadrul unui eveniment public.

Metodologia și raportul de monitorizare au fost elaborate cu suportul mentorului din cadrul AOPD. ASRM a participat la 8 ședințe de mentorat (individuale și de grup), în cadrul cărora a beneficiat de suport metodologic și ghidare privind realizarea raportului de monitorizare.

1.5. Metode și tehnici aplicate în procesul de monitorizare

Monitorizarea implementării Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general s-a realizat fiind aplicate următoarele metode și tehnici:

1) **Analiza documentară** – a fost analizată HG 386/2020 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice; Ordinul MECC nr. 209 din 27. 02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general, alte acte normative cu referire la incluziunea educațională, precum și unele studii și cercetări realizate în domeniu.

2) **Fișa de colectare a datelor** (Anexa 1) – include indicatori cantitativi cu privire la numărul de copii cu CES încadrați în ÎG în perioada 2018-2022, numărul personalului de suport (unități) în cadrul instituției, gradul de pregătirea a CDS pentru a asigura incluziunea educațională a elevilor cu CES în ÎG prin formarea profesională continuă.

3) **Chestionarul de evaluare a accesibilității clădirii instituției** (Anexa 2).

4) **Interviurile individuale semistructurate** cu CDS și părinții copiilor cu CES (Anexele 3 și 5);

5) **Discuțiile de tip focus grup** cu CD și administrația instituțiilor de ÎG (Anexa 4).

Tabelul 1. Metode și tehnici aplicate în procesul monitorizării

Nr.r.	Denumirea instituției	Grupul - țintă	Metode și tehnici aplicate
1	Liceul Teoretic „Titu Maiorescu”, mun. Chișinău, șos. Hîncești, 13	<ul style="list-style-type: none">• Cadre didactice (1)• Psiholog (1)• Părinte a unui copil cu CES (1)• Ședință de grup (3 cadre didactice)	<ul style="list-style-type: none">• Fișa de colectare a datelor• Chestionar de evaluare a accesibilității clădirii• Interviuri semistructurate individuale și de grup
2	Liceul Teoretic „Nicolai Gogol”, Mun. Chișinău, str. A. Șciusev, 90	<ul style="list-style-type: none">• Psiholog (1)• Cadre didactice (1)• Părinte a unui copil cu CES (1)• Ședință de grup (3 cadre didactice)	<ul style="list-style-type: none">• Fișa de colectare a datelor• Chestionar de evaluare a accesibilității clădirii• Interviuri semistructurate individuale și de grup

2. Cadrul de analiză a gradului de implementare a acțiunilor monitorizate

2.1 Incluziunea copiilor cu dizabilități în învățământul general

Codul educației³, adoptat în 2014, definește educația incluzivă, a stabilit principiile și valorile care guvernează sistemul de învățământ și a inclus o serie de reglementări necesare pentru organizarea și funcționarea educației incluzive (de exemplu, precizări privind funcționarea cadrelor

³<http://lex.justice.md/md/355156/>

didactice de sprijin, condițiile oferite de instituțiile de învățământ și adaptarea acestora pentru a răspunde nevoilor copiilor cu CES).

Reperete metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general aprobate prin ordinul MECC nr.209 din din 27.02.2018 conține prevederi cu referire la organizarea activității cadrului didactic de sprijin, inclusiv fișa postului și instrumentele aplicate în munca sa.

Angajamentele privind implementarea educației incluzive au fost susținute la nivel instituțional prin crearea serviciilor de suport pentru implementarea educației incluzive.

La **nivel central** a fost creat *Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (CRAP)*⁴, care are misiunea de a asigura dreptul la educație de calitate pentru toți copiii din sistemul educațional. În acest sens, CRAP își exprimă deschiderea pentru implicarea și acordarea de suport metodologic în asigurarea dreptului la educație de calitate pentru toți copiii.

În cadrul **APL de nivelul al doilea**, a fost creat *Serviciul de asistență psihopedagogică (SAP)*, care funcționează în 35 raioane/municipii, care sunt instituite prin decizia consiliului raional/municipal din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, inclusiv municipiul Chișinău, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia și municipiul Bălți, (conform HG nr. 732/2013)⁵.

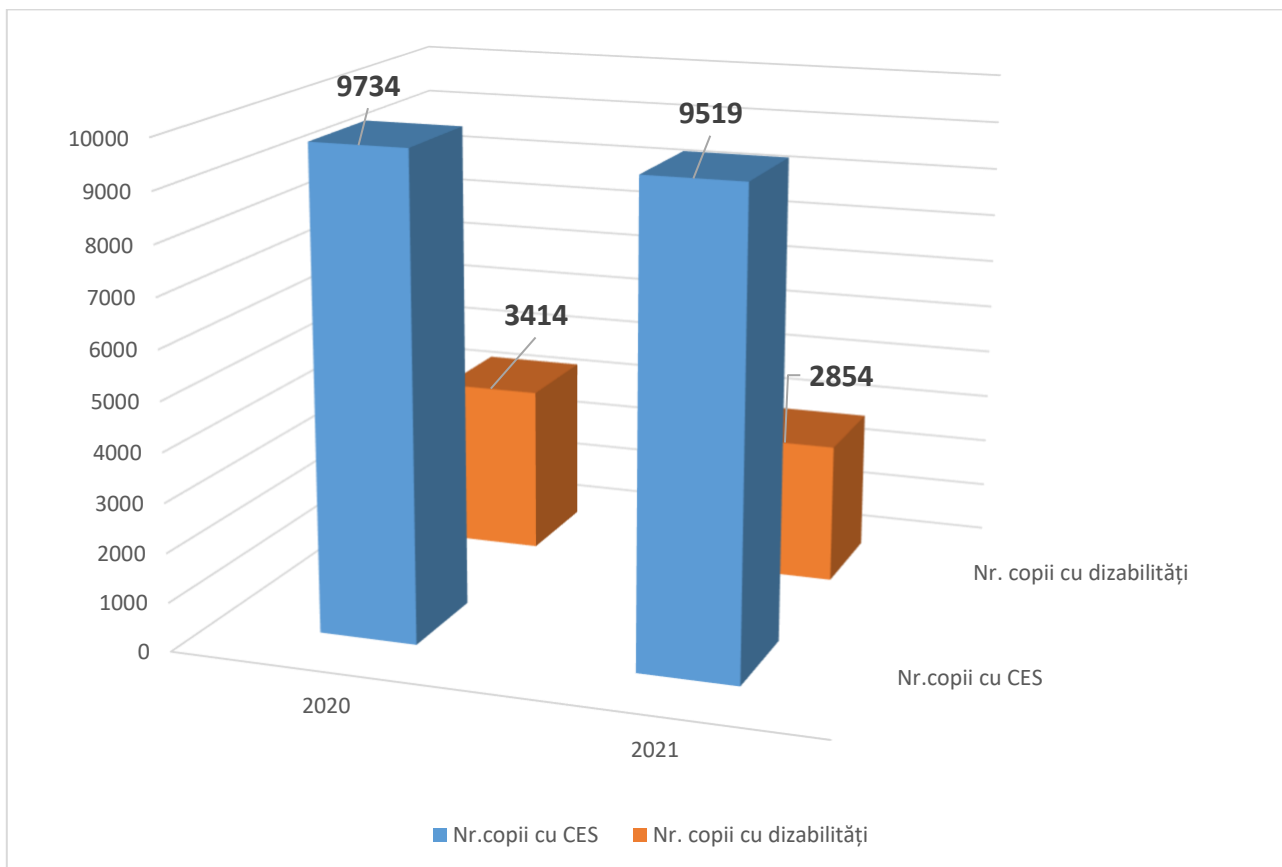
În corespundere cu datele furnizate de CRAP, cele 35 de Servicii raionale/municipale de Asistență Psihopedagogică aveau în evidență în:

- anul 2020: **9734 copii cu CES, dintre care 3414 copii cu dizabilități**, ceea ce constituie cca 35% (2020) din numărul total de copii cu CES;
- anul 2021: **9519 copii cu CES, dintre care 2854 copii cu dizabilități**, ceea ce constituie cca 30% din numărul total de copii cu CES.

Figura 1. Numărul copiilor cu CES și cu dizabilități (2020 – 2021) la evidența SAP

⁴https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22066&lang=ro

⁵https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22066&lang=ro

Sursă: CRAP

În 2020 la evidența SAP Chișinău erau 1101 copii cu CES înmatriculați în instituțiile de învățământ primar, secundar, general din mun. Chișinău, dintre care 331 copii cu dizabilități, iar în 2021 erau la evidență 1069 copii cu CES, dintre care 223 copii cu dizabilități.

Analiza datelor statistice pentru anul 2021 denotă că cca 11% din numărul total al copiilor cu CES (care sunt la evidența SAP-urilor) sunt copii cu CES din mun. Chișinău.

Tabelul 2. Număr copii cu CES înmatriculați în instituțiile de învățământ primar, secundar, general din mun. Chișinău

Anul 2020		Anul 2021	
Instituții de învățământ primar, secundar general: ciclul I și II		Instituții de învățământ primar, secundar general: ciclul I și II	
Total număr de copii cu CES	Din totalul numărului de copii cu CES total număr de copii cu dizabilități certificate	Total număr de copii cu CES	Din totalul numărului de copii cu CES total număr de copii cu dizabilități certificate
1101	331	1069	223

Sursă: CRAP

Tabelul 3. Numărul copiilor cu dizabilități înmatriculați în cadrul instituțiilor de învățământ primar, secundar general dezagregat după tipul de dizabilitate (2020 – 2021)

	Total număr copii cu dizabilități certificați, per tip de dizabilitate													
	Total număr copii cu dizabilități neuromotorii		Total număr copii cu dizabilități de auz		Total număr copii cu dizabilități de văz		Total număr copii cu dizabilități intelectuale		Total număr copii cu dizabilități psihice (TSA)		Total număr copii cu dizabilități somatice		Total număr copii cu dizabilități asociate/complexe	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Mun. Chișinău	19	37	63	6	61	0	89	45	53	81	26	36	36	18

Sursă: CRAP

Analiza datelor statistice denotă că în mun. Chișinău în anul 2021 cei mai mulți copii cu dizabilități înmatriculați în instituțiile de învățământ primar, secundar general sunt:

- copiii cu dizabilități intelectuale (45 copii);
- copiii cu dizabilități neuromotorii (37 copii);
- copiii cu dizabilități somatice (36 copii);
- copiii cu TSA (81 copii);
- copiii cu dizabilități asociate (18 copii);
- copiii cu deficiențe de auz (6).

Monitorizarea implementării Reperelor metodologice s-a realizat în două instituții de învățământ din mun. Chișinău. Astfel, în rezultatul analizei datelor colectate prin utilizarea fișelor de colectarea a datelor s-a constatat că în perioada anilor 2018 – 2022 cei mai mulți elevi cu CES au fost admiși în cadrul Liceul Teoretic „Nicolai Gogol” din mun. Chișinău (total 40 elevi). În Liceul Teoretic „Titu Maiorescu” au fost înmatriculați abia în anul de studii 2021-2022 15 elevi cu CES.

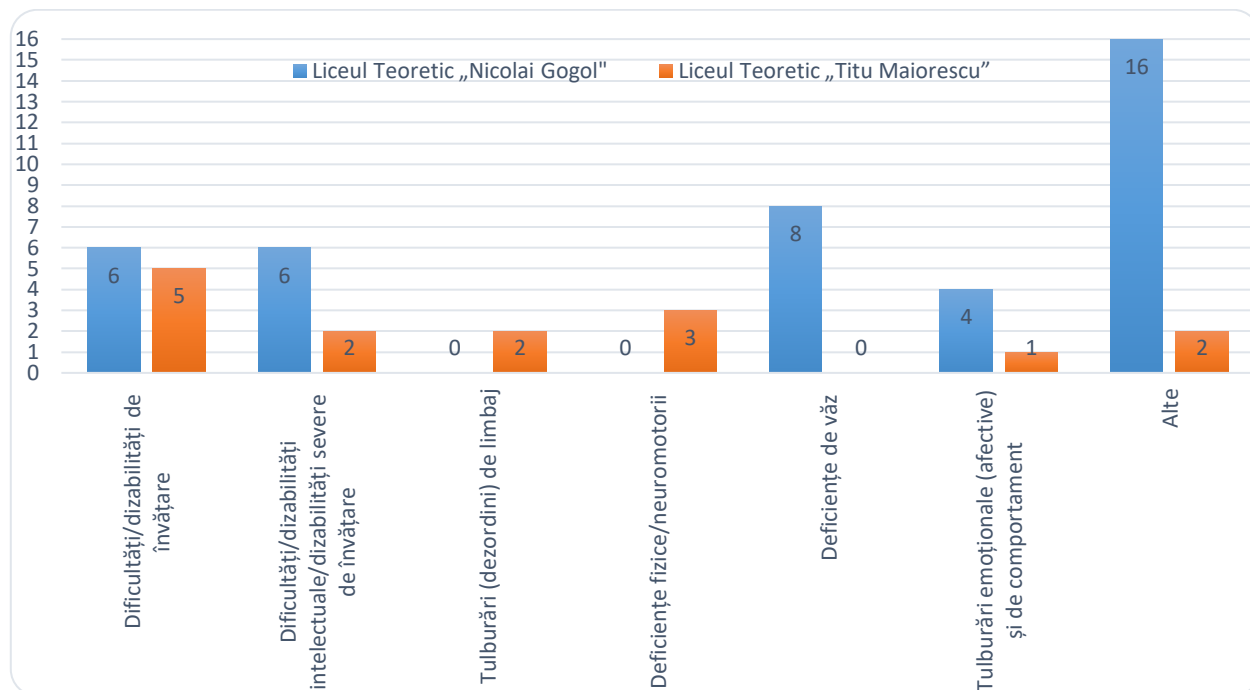
Tabelul 4. Numărul de copii cu CES încadrați în ÎG în perioada 2018 – 2022

Denumirea instituției	Anii de studii/număr de elevi înmatriculați				TOTAL
	2018 – 2019	2019 – 2020	2020 – 2021	2021 – 2022	
Liceul Teoretic „Nicolai Gogol”	8	11	11	10	40
Liceul Teoretic „Titu Maiorescu”	-	-	-	15	15
Total	8	11	11	25	55

Datele colectate denotă că din numărul total de elevi cu CES înmatriculați în cele 2 instituții în anii 2018-2022, sunt elevi care au un anumit tip de dizabilitate. Ponderea elevilor cu

dificultăți/dizabilități de învățare este cea mai înaltă – 11 (20%) elevi, urmează elevii cu dificultăți/dizabilități intelectuale/dizabilități severe de învățare și cu deficiență de vâz – câte 8 (14,55%) elevi, cu tulburări emoționale (afective) și de comportament – 5 (9,1%) elevi cu deficiențe fizice/neuromotorii – 3 elevi (5,45%), iar 2 elevi (3,64%) care au tulburări (dezordini) de limbaj, 18 elevi (32,73%) sunt atribuite la alte categorii decât cele menționate.

Figura 2. Numărul de elevi cu CES înmatriculați în ÎG în anii de studii 2018-2022 după tipuri de dizabilități

La nivel de **instituție de învățământ general** funcționează structuri și servicii de suport pentru incluziunea educațională a copiilor cu CES/dizabilități. În toate instituțiile de învățământ general a fost creată *Comisia multidisciplinară intrașcolară (CMI)*, care are rol de decizie în domeniul evaluării inițiale/reevaluării nivelului de dezvoltare a copiilor care prezintă probleme de învățare, comportament etc., identifică dificultățile și potențialul copiilor, determină programe de asistență și suport educațional de care poate beneficia copilul în instituție. În vederea asigurării unui suport individualizat la nivel de clasă și în CREI, **la nivel de instituție** activează cadrul didactic de sprijin (CDS), personalul educațional de suport care acordă asistență psihopedagogică copiilor cu CES, incluși în instituțiile de învățământ general, în colaborare cu toți factorii implicați în proces, inclusiv părinții. CDS, inclusiv specialiștii care asistă copilul oferă suport și sprijin copilului în Centrul de Resurse pentru Educație Incluzivă (CREI), creat la nivel de instituție de învățământ general, menit să asigure organizarea activităților specifice educaționale de dezvoltare a elevilor cu CES. CREI oferă un spațiu deschis tuturor copiilor, cadrelor didactice, părinților de coparticipare, discuție și cooperare în dezvoltarea copilului.

Tabelul 5. Număr de specialiști angajați în instituțiile de învățământ primar și secundar general (2019 – 2021)

Anul	Număr de specialiști		
	CDS	Psihologi	Logopezi
2019	1120	430	111
2020	1139	421	107
2021	1154	420	131

Sursă: CRAP, 2022

Datele prezentate de CRAP atestă faptul că numărul cadrelor didactice de sprijin și a logopezilor în instituțiile de învățământ general, în perioada 2019-2021 a crescut, iar a psihologilor a rămas relativ constant, ceea ce indică atingerea unui anumit nivel de consolidare a serviciilor de educație incluzivă. În același timp, se constată că CREI sunt prezente în 70% din instituțiile de învățământ general în Republica Moldova. Evaluările realizate la nivel național stabilesc că nivelul de dotare al CREI cu mijloace asistive pentru copiii și tinerii cu dizabilități este scăzut.⁶

În cele două instituții monitorizate la etapa evaluării în Liceul Teoretic „Nicolai Gogol” erau 2 psihologi angajați (1 clasele primare și 1 clasele gimnaziale și liceale) și 1 CDS, iar în Liceul Teoretic „Titu Maiorescu” este angajat doar un psiholog.

Tabelul 6. Numărul personalului de suport (unități) în cadrul instituției de învățământ general (anul de studii 2021-2022)

Denumirea instituției	Cadru didactic de sprijin	Psiholog
Liceul Teoretic „Nicolai Gogol”	1	2
Liceul Teoretic „Titu Maiorescu”	-	1
Total	1	3

2.2. Opinii și atitudini ale cadrelor didactice cu privire la acordarea asistenței educaționale a elevilor cu cerințe educaționale speciale

În procesul de monitorizare au fost realizate 2 ședințe de grup (câte 3-4 participanți) cu cadrele didactice din cele 2 instituții de învățământ și 2 interviuri cu psihologii. La etapa monitorizării în Liceul Teoretic „Titu Maiorescu” nu exista unitate de CDS, iar în Liceul Teoretic „Nicolai Gogol” CDS era în concediu medical.

În corespundere cu Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general unul din obiectivele generale ale activității cadrului didactic de sprijin este **acordarea suportului educațional și facilitarea incluziunii educaționale a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general.**

⁶ Joint evaluation of the implementation of inclusive education Programme 2011-2020, UNICEF, 2019, pag.86.

Interviurile realizate cu cadrele didactice din cele două instituții, denotă atitudinea negativă a persoanelor intervievate privind incluziunea educațională a copiilor cu CES, care în viziunea lor necesită adaptare rezonabilă. Doar un cadru didactic s-a pronunțat pozitiv privind incluziunea educațională a copiilor cu CES, însă a accentuat că instituțiile nu dispun de condiții adecvate.

În urma discuțiilor, s-a constatat că nu toate cadrele didactice sunt familiarizate cu cadrul legal și metodologic privind implementarea educației incluzive în ÎG.

La întrebarea „Cum apreciați/evaluați cadrul legal și metodologic privind implementarea educației incluzive în ÎG?” cadrele didactice au menționat:

- Suntem insuficient familiarizate, deoarece în ultimii ani nu am participat la cursuri de formare în domeniu 2_CD_IIS
- Totul trebuie revizuit, inclusiv reperele metodologice, deoarece este dificil de aplicat 2_DGF_CD

În viziunea cadrelor didactice participante la discuțiile de grup, cele mai importante provocări/dificultăți privind implementarea educației incluzive în ÎG sunt combinarea unui program general cu unul incluziv, întocmirea unui plan educațional individualizat fără modelul elaborat de specialiști în domeniu.

La întrebarea „Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai importante provocări/dificultăți privind implementarea educației incluzive în ÎG?” o persoană intervievată a menționat că cea mai mare problemă este „combinarea unui program general cu unul incluziv, întocmirea unui plan individualizat, este necesară o mostră special elaborată de către specialiști” 1_CD_DFG

Cadrele didactice s-au pronunțat negativ față de educația incluzivă în Republica Moldova, din cauza faptului că în opinia acestora nu există o pregătire adecvată a personalului, nu există o adaptare necesară a condițiilor procesului de învățământ și, de asemenea, există un deficit semnificativ de specialiști necesari (cadru didactic de sprijin, psihopedagog, logoped etc.)

La întrebarea „Ce părere aveți despre incluziunea educațională a copiilor cu CES?” cadrele didactice au menționat că opinia este „negativă, deoarece necesită adaptare” 1_DGF_CD; „Nu este asigurată în mod adecvat în primul rând cu resurse umane calificate în domeniu (psihologi, cadre didactice de sprijin)” 2_DGF_CD.

Un alt obiectiv general al activității cadrului didactic de sprijin se referă la **abilitarea copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale pentru realizarea și achiziționarea nivelurilor adecvate de competențe școlare.**

Cadrele didactice au atras atenție asupra faptului că în clasă sunt un număr mare de elevi, care nu permite cadrului didactic să lucreze corespunzător cu copiii cu CES din această clasă.

La întrebarea dacă în procesul educațional cadrele didactice utilizează manuale și materiale didactice ajustate cerințelor educaționale speciale și individuale, cadrele didactice au menționat că nu dispun de astfel de materiale.

În opinia cadrelor didactice participante la interviuri, mediul educațional în instituțiile vizate rămâne puțin prietenos și accesibil, nu este capabil să răspundă nevoilor tuturor copiilor.. Fluctuația personalului în instituție practic nu există, dar apare un sentiment de insatisfacție în procesul de

muncă al cadrelor didactice: „starea emoțională este la limită, există îngrijorare cu privire la calitatea predării, se atestă lipsa de satisfacție în muncă” 1_DGF_CD

La întrebarea „În instituția Dvs. mediu educațional este prietenos și accesibil, axat pe nevoile tuturor copiilor?” cadrele didactice intervievate au menționat

- „cu toată dorința și sârguința, dar nu există mecanisme eficiente pentru a crea mediul educațional care să răspundă nevoilor tuturor copiilor ” 1_DGF_CD
- „din cauza lipsei resurselor umane, a insuficienței specialiștilor calificați practic este imposibil ca școala să răspundă nevoilor tuturor copiilor” 2_DGF_CD

În activitatea sa cadrul didactic de sprijin urmărește și realizarea unui alt obiectiv general, care prevede **colaborarea cu cadrele didactice la clasă, alți specialiști, părinții/reprezentanții legali ai copilului/elevului, în scopul stabilirii modalităților optime de lucru cu copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, în vederea realizării obiectivelor Planului educațional individualizat.**

În instituțiile vizate din păcate, nu a fost posibilă întâlnirea cu un cadru didactic de sprijin, pentru că într-o instituție este angajat un singur cadru didactic de sprijin, care, din motive de sănătate, a fost în concediul medical îndelungat, iar într-o altă instituție de învățământ în statele de personal nu există așa specialist, argumentul - un număr mic de copii cu CES, motiv pentru care nu se poate angaja o persoană cu normă întreagă, ci doar la 0,25 cadrele didactice au comunicat însă despre o colaborare strânsă cu CDS, care ajută, dacă este necesar, în procesul educațional.

La întrebarea „Cum vă reușește să cooperați cu cadrele didactice de sprijin?” cadrele didactice intervievate au menționat că cadrul didactic de sprijin „Ajută cu sfaturi, dacă este necesar, asistă la o lecție, la o întâlnire cu părinții” 1_DGF_CD

2.3. Opiniile și atitudinile părinților cu privire la incluziunea educațională a copiilor cu CES

În cadrul procesului de monitorizare au fost realizate 2 interviuri individuale cu părinți ai copiilor cu CES:

- Părinte a unui copil cu TSA
- Părinte a unui copil cu deficiențe de vedere

Potrivit părinților, există multe probleme în ceea ce privește adaptarea procesului educațional pentru copiii cu CES cu echipamente și materiale speciale, nu există literatură specială, nu există suficient personal specializat în lucrul cu astfel de copii. În consecință apar dificultăți majore pentru a pregăti temele acasă. De asemenea, părinții au remarcat și lipsa serviciilor specializate și a specialiștilor, copiii nefiind implicați pe deplin în proiecte sociale.

La întrebarea „Care sunt problemele / barierele cu care se confruntă copilul dumneavoastră în instituție?” părinții intervieuți au menționat:

- Sarcinile nu sunt întotdeauna scrise mari, este deosebit de dificil să lucrezi cu hărți de contur în geografie. Atunci când copiii sunt invitați să facă poze cu sarcinile de pe tablă, copilul nu are telefon cu ecran tactil (la recomandarea medicilor), nici nu are acces la computer sau tabletă, acest lucru creează dificultăți pentru pregătirea temelor. 1_Părinte_IIS

- Nu sunt specialiști (de profil) în afară învățătorilor, nu este literatură. 2_Părinte_IIS

La capitolul „speranțele și așteptările părinților de la școală”, putem remarca socializarea, dobândirea unor astfel de abilități precum atenția și sociabilitatea, oportunitatea de a primi o educație de calitate odată cu dobândirea ulterioară a unei profesii.

La întrebarea „Care sunt interesele, preocupările, temerile Dvs. în ceea ce privește procesul educativ al copilului Dvs?” părinții au menționat:

- Interesul meu este ca copilul să învețe, să se înțeleagă bine cu oamenii, să fie mai flexibil, să fie mai atent și mai străduitor. Pentru a putea învăța programa școlară pentru ca să promoveze examenele și să învețe o meserie. 1_Părinte_IIS
- Copilul meu nu este implicat în proiecte sociale, nu există centre speciale, nu există specialiști capabili să elaboreze un program de educație a unui copil cu CES. 2_Părinte_IIS

2.4. Evaluare a accesibilității clădirii instituției

O analiză a evaluării accesibilității clădirilor instituțiilor de învățământ vizate indică accesibilitatea parțială pentru copiii cu dizabilități. Rampele sunt disponibile, dar amplasarea și forma lor nu corespund standardelor, dimensiunea ușilor, prezența pragurilor complică accesul în clădire.

Cu toate acestea, teritoriul acestor instituții de învățământ general este amenajat bine, trotuarele sunt dotate, trecerile de pietoni din apropierea uneia dintre instituții au plăci de pavaj tactil, transportul public este ușor accesibil în ambele cazuri, precum și disponibilitatea locurilor de parcare pentru vehicule, fac aceste instituții mai atractiv din punct de vedere al accesibilității.

Pe de altă parte, nu sunt semnalate corespunzător treptele cu elemente contrastante și tactile, în clădirea propriu-zisă nu există blocuri sanitare accesibile, dimensiunile ușilor nu respectă standardele, lipsește și rampe accesibile sau ascensor pentru ca elevii cu mobilitate redusă să se deplaseze pe etaje, clasele nu sunt dotate cu mobilier sau dispozitive speciale pentru elevi cu necesități speciale.

Foto 1. Rampa de acces în Liceul Teoretic N.Gogol

Foto 2. Rampa de acces în Liceul Teoretic T.Maiorescu

Concluzii

Monitorizarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general a scos în evidență o serie de progrese în incluziunea educațională, dar și un șir de dificultăți.

Progrese / puncte forte:

1. Existența cadrului metodologic privind incluziunea copiilor cu CES elaborat și aprobat de MEC.
2. Realizate formări în domeniul educației incluzive, care au contribuit la consolidarea competențelor profesionale a cadrelor didactice.
3. Cadrele didactice de sprijin beneficiază de suportul metodologic din partea specialiștilor Serviciului municipal de asistență psihopedagogică (acest lucru a fost subliniat în cadrul Liceului Teoretic N. Gogol).
4. Pentru funcțiile didactice psihopedagog, psihopedagog special, pedagog, logoped, psiholog și **cadrul didactic de sprijin**, clasa de salarizare s-a majorat cu 4 clase succesive.
5. Există deschiderea deplină din partea cadrelor didactice și a părinților copiilor cu CES pentru implementarea educației incluzive în instituțiile de învățământ general..

Dificultăți/puncte slabe:

1. Cadrul metodologic privind incluziunea copiilor cu CES este puțin cunoscut de cadrele didactice din cele două instituții de învățământ.
2. Lipsa/insuficiența materialelor didactice specializate pentru implementarea PEI pentru diferite tipuri de CES, inclusiv pentru copii cu deficiențe de vedere și de auz, TSA.
3. Instituțiile de învățământ general monitorizate sunt pregătite doar parțial pentru a facilita accesul copiilor cu dizabilități (în special motorii, cu deficiențe de auz și vâz), prin infrastructură de acces. Nu există linii de marcaj, sonorizare, culori de contrast, materiale cu caractere de contrast, indicatori pentru orientarea în spațiu etc.
4. Insuficiența serviciilor de suport educațional, care nu acoperă necesitățile copiilor cu CES. Într-o instituție există CDS, în altă instituție (Liceul Teoretic T. Maiorescu) deși sunt 15 copii cu CES nu există unitatea de CDS. În două instituții monitorizate sunt psihologi, însă lipsesc psihopedagogii, logopezii. În opinia cadrelor didactice intervievate numărul de CDS este considerat drept insuficient pentru a se realiza educația incluzivă.
5. CREI există în una din cele două instituții, dar nu corespunde nevoilor copiilor cu diferite tipuri de dizabilități.
6. Instituțiile de învățământ general monitorizate nu sunt asigurate cu echipamentele necesare pentru organizarea procesului educațional pentru copii cu diferite tipuri de dizabilități.
7. Formula de normare a activității cadrului didactic de sprijin necesită a fi revizuită, deoarece nu este racordată la necesităților copiilor cu dizabilități. În cazul copiilor cu TSA este necesar de un cadru didactic de sprijin la un copil cu dizabilități pe tot parcursul orelor de învățare.
8. Sunt necesare formări suplimentare pentru CDS cu mai puțină experiență sau pentru angajații noi. CDS necesită mult mai multă formare aplicată, practică dar și de formare specifică și aprofundată pentru a lucra cu copiii cu dizabilități.
9. Din motivul deficitului resurselor umane în raport cu numărul copiilor cu CES, cadrul didactic de sprijin întâmpină dificultăți la planificarea orelor de asistență a copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale pentru acordarea suportului la activități/lecții.

Recomandări

În rezultatul monitorizării Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general s-a constatat necesitatea de a implementa unele acțiuni, care urmează a fi întreprinse de actorii cheie existenți.

Instituțiile de învățământ general

- Valorificarea experienței cadrelor didactice în elaborarea și validarea metodologiilor de predare incluzivă pentru copiii cu CES;
- Implicarea activă a psihologilor școlari în procesul de evaluare și asistență a copiilor cu CES;
- Realizarea activităților de follow-up cu participarea cadrelor didactice, CDS și psihologilor școlari, specialiștilor SAP pentru a ne asigura că personalul cunoaște și aplică cadrul metodologic privind incluziunea educațională a copiilor cu CES;
- Organizarea schimbului de experiență cu alte instituții de învățământ pentru a asigura transferul de cunoștințe și experiență, lecții învățate privind implementarea educației incluzive;
- Implicarea în procesul de adaptare a infrastructurii și dotare a instituțiilor de învățământ cu mijloace asistive a specialiștilor cu experiență în domeniu, care cunosc normativele privind construcția rampelor de acces, grupurilor sanitare, achiziția de mijloace asistive etc.);
- Implicarea mai activă a părinților copiilor cu dizabilități în procesul de evaluare a nevoilor, elaborarea și implementarea PEI, evaluarea progresului copiilor cu dizabilități pentru un feedback mai eficient și susținerea educației școlare a copiilor.

Serviciile de Asistență Psihopedagogică

- Organizarea cursurilor de formare continuă pentru cadrele didactice, psihologi, cadre didactice de sprijin privind asistența educațională a copilului cu CES.
- Monitorizarea implementării Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.
- De a întreprinde măsuri necesare pentru a spori numărul de CDS angajate în instituțiile de ÎG, în corespundere cu necesitățile copiilor/elevilor cu CES.
- De a asigura ÎG cu echipamentele necesare pentru organizarea procesului educațional pentru copii cu diferite tipuri de dizabilități.
- Evaluarea accesului fizic al infrastructurii instituțiilor de învățământ și consultarea acestora în adaptarea rezonabilă a instituțiilor în corespundere cu *designul universal* (proiectarea produselor, mediului, programelor și serviciilor astfel încât să poată fi utilizate de către toate persoanele, pe cât este posibil, fără să fie nevoie de o adaptare sau de o proiectare specială).

Ministerul Educației și Cercetării

- Reconceptualizarea serviciilor de asistență psihopedagogică și a serviciilor de suport educațional din instituțiile de învățământ general în vederea ajustării lor la nevoile copiilor cu diferite tipuri de dizabilități (de auz, de văz, intelectuale și cu TSA).

- Dezvoltarea unor pachete de servicii integrate pentru incluziunea educațională a copiilor cu diferite tipuri de dizabilități și finanțarea acestora din bugetul de stat.
- Elaborarea materialelor didactice specializate pentru implementarea PEI pentru diferite tipuri de CES, inclusiv pentru copii cu deficiențe de vedere și de auz, TSA.
- De a elabora/procura echipamentele necesare pentru organizarea procesului educațional pentru copii cu diferite tipuri de dizabilități.
- Formarea specialiștilor pentru a acoperi deficitul de personal specializat în ÎÎG.
- De revizuit formula de normare a activității cadrului didactic de sprijin în corespundere cu necesitățile copiilor cu dizabilități. În cazul copiilor cu TSA și copiilor cu deficiențe de auz este necesar de un cadru didactic de sprijin la un copil cu dizabilități pe tot parcursul orelor de învățare.

FIȘĂ DE COLECTARE A DATELOR

Asociația Obștească „Asociația Surzilor din Republica Moldova” (ASRM) în cadrul proiectului „Parteneriate locale și implicare națională pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” implementat de Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități, cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia realizează monitorizarea implementării Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

Datele colectate de ASRM vor fi incluse în raportul de monitorizare, care va fi elaborat și prezentat în cadrul unui eveniment public.

Vă mulțumim mult pentru implicare!

1.Denumirea instituției de învățământ general																																													
2.Numărul de copii cu CES încadrați în ÎG în perioada 2018 – 2022	2018 – 2019	2019 – 2020	2020 – 2021	2021 – 2022																																									
3.Numărul de elevi cu CES încadrați în ÎG în perioada 2018 – 2022 după tipuri de dizabilități	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="618 1035 928 1150">Tip de dizabilitate</th> <th data-bbox="940 1035 1057 1150">2018–2019</th> <th data-bbox="1057 1035 1187 1150">2019–2020</th> <th data-bbox="1187 1035 1317 1150">2020–2021</th> <th data-bbox="1317 1035 1446 1150">2021–2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="618 1150 928 1255">Dificultăți/dizabilități învățare</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1255 928 1402">Dificultăți/dizabilități intelectuale/dizabilități severe de învățare</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1402 928 1518">Tulburări (dezordini) limbaj</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1518 928 1623">Deficiențe fizice/neuromotorii</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1623 928 1703">Deficiențe de văz</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1703 928 1782">Deficiențe de auz</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td data-bbox="618 1782 928 1892">Tulburări emoționale (afective) și de comportament</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Tip de dizabilitate	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	Dificultăți/dizabilități învățare					Dificultăți/dizabilități intelectuale/dizabilități severe de învățare					Tulburări (dezordini) limbaj					Deficiențe fizice/neuromotorii					Deficiențe de văz					Deficiențe de auz					Tulburări emoționale (afective) și de comportament								
Tip de dizabilitate	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022																																									
Dificultăți/dizabilități învățare																																													
Dificultăți/dizabilități intelectuale/dizabilități severe de învățare																																													
Tulburări (dezordini) limbaj																																													
Deficiențe fizice/neuromotorii																																													
Deficiențe de văz																																													
Deficiențe de auz																																													
Tulburări emoționale (afective) și de comportament																																													
4.Numărul personalului de suport																																													

(unități) în cadrul instituției de învățământ general	Denumirea funcției		DA / NU	Număr de unități
	Cadru didactic de sprijin			
	Psihopedagog			
	Psiholog			
5. Formarea profesională a CDS a) Denumire module (pe ani) b) Nr. ore	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
6. Existența CREI în instituția de învățământ a) Anul instituirii b) Dotare (descriere succintă)				

Chestionar de evaluare a accesibilității clădirii

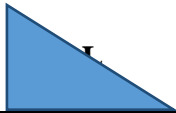
Instituția de învățământ general _____

Adresa: _____

Latitudine (LAT): _____ (exemplu: 47.082049)

Longitudine (LONG): _____ (exemplu: 29.075920)

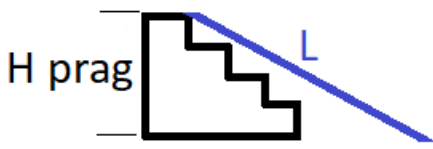
I. Drumuri

Nr.	Întrebarea	Da	Nu	Date de precizare	Comentarii/ recomandări	Nr. foto
1	Drumul spre clădire este accesibil?			Drumul este din _____		
2	Există borduri la trecerile de pietoni sau la intrarea de pe carosabil pe trotuar?			Dacă da, înălțimea bordurii este de _____ cm		
3	Există rampe de acces la trecerile de pietoni? <i>Unghiul rampei se poate calcula automat la introducerea datelor în calculatorul on-line nr. 2 de la adresa https://bit.ly/3315Abt</i>			Dacă da, H (înălțime) = _ cm L (lungime) = _ cm unghiul rampei este de _____% 		
4	Există pavaj tactil sau marcaj contrastant la intrarea de pe carosabil pe trotuar?					
5	Trotuarul spre clădire este accesibil? <i>(nu sunt deteriorări, găuri, prundiș, trepte, alte obstacole)</i>			Trotuarul este din _____		
6	Trotuarul dispune de pavaj tactil sau marcaj contrastant?					
7	Există parcare accesibilă în preajma clădirii? (3,5 m x 5 m)					
8	Există spațiu în preajma clădirii pentru amenajarea a cel puțin unui loc de parcare pentru persoane cu dizabilități? <i>(1 loc de parcare=3,5mx5m)</i>					
9	Dacă există parcare, secțiunea de drum de la parcare până la intrarea în clădire este accesibilă? <i>(nu sunt deteriorări, găuri, prundiș, trepte, borduri, alte obstacole)</i>					

Concluzie I. Drumuri (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Drumurile spre clădire și elementele de drum sunt accesibile .
2. Drumurile spre clădire și elementele de drum sunt inaccesibile, dar pot fi adaptate rezonabil .
3. Drumurile spre clădire și elementele de drum sunt inaccesibile și nu pot fi adaptate rezonabil .

II. Suprafețe înclinate și trepte

Nr.	Întrebarea	Da	Nu	Date de precizare	Comentarii/recomandări	Nr. foto
1.	Există trepte la intrarea în clădire?			Dacă da, numărul treptelor e ____		
2.	Sunt semnalate corespunzător treptele cu elemente contrastante și tactile?					
3.	Există rampe accesibile la intrarea în clădire? <i>L rampa = h prag * 10 (minim)</i> 					
4.	Există trepte în interiorul clădirii la etajul unde sunt sălile de clasă?			Dacă da, numărul treptelor este ____		
5.	Sunt semnalate corespunzător treptele din interior cu elemente contrastante și tactile?					
6.	Dacă există trepte în interiorul clădirii la etajul unde sunt sălile de clasă, există și rampe accesibile sau ascensor? <i>L rampa = h prag * 10 (minim)</i>					

Concluzie II. Suprafețe înclinate și trepte (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Clădirea nu are trepte sau dispune de rampă/rampe accesibile și/sau ascensor .
2. Clădirea are trepte, nu dispune de rampă/rampe accesibile și/sau ascensor, dar poate fi adaptat rezonabil .
3. Clădirea are trepte, nu dispune de rampă/rampe accesibile și/sau ascensor și nu poate fi adaptat rezonabil .

III. Uși

Nr.	Întrebarea	Da	Nu	Date de precizare	Comentarii/recomandări	Nr. foto
1	Ușa de la intrarea în clădire este accesibilă (<i>l = min 90 cm, prag max 2,5 (1,4 cm fiecare parte a pragului)</i>)?					

2	Dacă există uși interioare, acestea sunt accesibile ($l = \text{min } 90 \text{ cm}$, prag max 2,5 (1,4 cm fiecare parte a pragului))?					
3	Ușile de la intrare și în interiorul clădirii sunt dotate/marcate corespunzător cu semne contrastante și inscripții Braille?					
4	La intrarea în clădire există turnichete sau bariere rotative?					

Concluzie III. Uși (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Ușile clădirii sunt accesibile .
2. Ușile clădirii sunt inaccesibile, dar pot fi adaptate rezonabil .
3. Ușile clădirii sunt inaccesibile și nu pot fi adaptate rezonabil .

IV. Grup sanitar (WC)

Nr.	Întrebarea	Da	Nu	Date de precizare	Comentarii/recomandări	Nr. foto
1	Există grup sanitar în clădire?					
2	Dacă există grup sanitar în clădire, este acesta accesibil? (are dimensiunea de: - cameră de baie cu lavoar (chiuvetă) - 1,6 × 2,2; - cameră de baie fără lavoar - 1,2 × 1,6)					
3	Este dotat grupul sanitar cu bare de suport și elemente de orientare vizuală?					
4	Există grup sanitar în exteriorul clădirii?					
5	Dacă există grup sanitar în exteriorul clădirii, este acesta accesibil? (dimensiunea necesară este indicată în p.2)					

Concluzie IV. Grup sanitar (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Grupul sanitar este accesibil .
2. Grupul sanitar este inaccesibil, dar poate fi adaptat rezonabil .
3. Nu există grup sanitar, dar poate fi instalat un WC mobil accesibil .
4. Grupul sanitar este inaccesibil și nu poate fi adaptat rezonabil .

V. Coridoare

	Întrebarea	a	u	Date de precizare	Comentarii/recomandări	Nr. foto
	Există coridor/coridoare până la sala unde se prestează serviciul public?					
	Dacă există					

	coridor/coridoare, acestea sunt accesibile? (lățime= <i>min 1,2 m</i>)					
	Sunt marcate corespunzător coridoarele cu elemente contrastante și tactile?					

Concluzie V. Coridoare (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Nu există coridor .
2. Coridorul este accesibil .
3. Coridorul este inaccesibil, dar poate fi adaptat rezonabil sau poate fi schimbată intrarea în clădire pentru a evita coridorul .
4. Coridorul este inaccesibil și nu poate fi adaptat rezonabil .

VI. Sala de clasa

.	Întrebarea	Date de		Comentarii	Nr	
		a	u			precizare
	În clădire există o sală de clasă accesibilă?					
	Dacă sala nu este accesibilă (<i>praguri, trepte, ghivece cu flori, scaune fixate, turnichete etc.</i>), este posibilă adaptarea rezonabilă?					
	Sunt marcate corespunzător traseele din sală cu elemente contrastante și tactile?					

REZULTATUL EVALUĂRII (bifați opțiunea corespunzătoare):

1. Clădirea supusă evaluării este accesibilă .
2. Clădirea supusă evaluării este inaccesibilă, dar poate fi adaptată rezonabil .
3. Clădirea supusă evaluării este inaccesibilă și nu poate fi adaptată rezonabil .

Ghid de interviu semistructurat cu părinții elevilor cu CES

Notă introductivă

Asociația Obștească „Asociația Surzilor din Republica Moldova” (ASRM) în cadrul proiectului „Parteneriate locale și implicare națională pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” implementat de „Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova” cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia realizează monitorizarea implementării Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

Răspunsurile primite la întrebările din cadrul discuției sunt strict confidentiale și urmează a fi utilizate doar în scopuri de analiză.

Date generale

Localitate:

Data:

Grup țintă: părinți ai elevilor cu CES (condiționate de dizabilitate)

- 1) Ați beneficiat de careva suport, consiliere pentru a vă ajuta copilul să se adapteze procesului educațional în instituția de ÎG? Dacă da, din partea cui?
- 2) În ce măsură instituția la care învață copilul dumneavoastră este pregătită ca să răspundă necesităților acestui (adaptarea spațiului, dispozitive speciale etc.)?
- 3) Copilul beneficiază/ a beneficiat de cadrul didactic de sprijin în cadrul instituției? Beneficiază de serviciile prestate în cadrul Centrului de Resurse pentru Educația Incluzivă?
- 4) Cum lucrează cu copilul Dvs. CDS? Ce activități realizează? Cât de mulțumit sunteți de activitatea acestuia?
- 5) Care sunt problemele / barierele cu care se confruntă copilul Dvs. în instituție?
- 6) Cum puteți caracteriza mediul educațional? Dar relațiile dintre Dvs. și cadrele didactice din școală? Relațiile copilului cu cadrele didactice? Dar cu colegii de clasă?
- 7) Cât de mult ați fost implicați / consultați cu privire la incluziunea educațională a copilului Dvs. și cum?
- 8) De ce servicii ar avea nevoie copilul Dvs. pentru o incluziune educațională și socială calitativă?
- 9) Care sunt interesele, preocupările, temerile Dvs. în ceea ce privește procesul educativ al copilului Dvs.?
- 10) Cum credeți care sunt dificultățile cele mai mari în realizarea educației incluzive în ÎG? Care sunt soluțiile în opinia Dvs.?
- 11) Apreciați vă rog cât de deschise sunt autoritățile pentru acordarea sprijinului adecvat copiilor cu dizabilități.

Lista codificată a participanților la interviuri

Cod participant	Gen	Vârsta	Ocupație	Tipul de dizabilitate a copilului

Ghid de interviu semistrukturat cu cadrele didactice și personalul managerial

Notă introductivă

Asociația Obștească „Asociația Surzilor din Republica Moldova” (ASRM) în cadrul proiectului „Parteneriate locale și implicare națională pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” implementat de „Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova”, cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia realizează monitorizarea implementării Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general (ÎG).

Răspunsurile primite la întrebările din cadrul discuției sunt strict confidențiale și urmează a fi utilizate doar în scopuri de analiză.

Date generale

Localitatea:

Data:

Grupul țintă: cadrele didactice de sprijin

- 1) Ce părere aveți despre incluziunea educațională a copiilor cu CES?
- 2) Apreciați pozitiv sau negativ reforma educației a copiilor cu CES din Republica Moldova?
- 3) Cum credeți care sunt progresele/reușitele privind implementarea educației incluzive în Învățământul General din RM?
- 4) Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai importante provocări/dificultăți privind implementarea educației incluzive în ÎG?
- 5) Cum credeți, au toți copiii acces la educație în ÎG?
 - (1) Dacă nu, care sunt motivele?
 - (2) Dacă da, cum are loc?
- 6) Cum apreciați gradul de implementare a Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general, aprobate prin Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018?
- 7) Aveți suficiente servicii psihologice, psihopedagogice, logopedice în instituția de învățământ DVS?
- 8) Cum elaborați Planul educațional individualizat pentru lucru cu elevii cu cerințe educaționale speciale, inclusiv cu dizabilități?
- 9) Cine este implicat în elaborarea și realizarea PEI pentru copiii cu CES?
- 10) Cum apreciați/evaluați rolul și activitatea Serviciului de asistență psihopedagogică (SAP)?
- 11) Ați beneficiat de formări/cursuri de instruire privind educația incluzivă?
 - (1) Dacă da, cine a organizat aceste formări/cursuri?
 - (2) Când ați beneficiat de această formare?
 - (3) Cum apreciați/evaluați utilitatea formării și/sau a altor resurse pe care le-ați primit?
- 12) În ce măsură sunt implicați părinții în procesul educațional, inclusiv în implementarea planurilor educaționale individualizate?
- 13) În ce măsură reușiți să răspundeți necesităților copiilor cu CES din instituția în care activați?
- 14) În instituția Dvs mediu educațional este prietenos și accesibil, capabil să răspundă nevoilor tuturor copiilor?
- 15) Cum vă reușește să cooperați cu Cadrele Didactice de sprijin?
- 16) S-au identificat schimbări în procesul de educație incluzivă pe parcursul anilor 2018-2022? Dacă Da, care anume?

- 17) În procesul educațional folosiți manuale și materiale didactice ajustate cerințelor educaționale speciale și individuale?
- 18) Numărul mare de elevi în clase vă permite să lucrați adecvat cu copiii cu CES?

Lista codificată a participanților la discuțiile de tip focus grup

Cod participant	Gen	Vârsta	Stagiul de muncă	Funcția
Denumirea instituției				

Ghid de interviu semistructurat cu cadrele didactice de sprijin

Notă introductivă

Asociația Obștească „Asociația Surzilor din Republica Moldova” (ASRM) în cadrul proiectului „Parteneriate locale și implicare națională pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” implementat de „Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova”, cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia realizează monitorizarea implementării Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general.

Răspunsurile primite la întrebările din cadrul discuției sunt strict confidențiale și urmează a fi utilizate doar în scopuri de analiză.

Date generale

Localitate:

Data:

Grupul țintă: cadrele didactice de sprijin

- 1) Ce părere aveți despre incluziunea educațională a copiilor cu CES?
- 2) Cum credeți care sunt progresele/reușitele privind implementarea educației incluzive în ÎG din RM?
- 3) Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai importante provocări/dificultăți privind implementarea educației incluzive în ÎG?
- 4) Cum credeți, au toți copiii acces la educație în ÎG?
 - a) Dacă nu, care sunt motivele?
 - b) Dacă da, cum are loc?
- 5) Cum apreciați/evaluați cadrul legal și metodologic privind implementarea educației incluzive în ÎG?
- 6) Cum apreciați gradul de implementare a Reperelor metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general, aprobate prin Ordinului Nr. 209 din 27.02.2018?
- 7) Cum sunt pregătite cadrele didactice pentru a răspunde diferitor nevoi de învățare ale elevilor în instituția Dvs.?
- 8) Cum apreciați mediul educațional din cadrul instituției în care activați?
 - a) adaptările psihopedagogice
 - b) adaptările în procesul de evaluare
 - c) adaptările ambientale
- 9) Cum elaborați Planul educațional individualizat pentru lucru cu elevii cu cerințe educaționale speciale, inclusiv cu dizabilități?
- 10) Cine este implicat în elaborarea și realizarea PEI pentru copiii cu CES?
- 11) Cum apreciați/evaluați rolul și activitatea Serviciului de asistență psihopedagogică (SAP)?
- 12) Ați beneficiat de formări/cursuri de instruire privind educația incluzivă?
 - a) Dacă da, cine a organizat aceste formări/cursuri?
 - b) Când ați beneficiat de această formare?
 - c) Cum apreciați/evaluați utilitatea formării și/sau a altor resurse pe care le-ați primit?
- 13) În ce măsură sunt implicați părinții în procesul educațional, inclusiv în implementarea planurilor educaționale individualizate?
- 14) În ce măsură reușiți să răspundeți necesităților copiilor cu CES din instituția în care activați?
- 15) Cum vă reușește să cooperați cu Cadre Didactice?
- 16) Ce servicii pentru copii cu CES prestați după ore?

- 17) Ce tipuri de documente perfecțați și gestionați în cadrul instituției?
18) Cum reușiți să oferiți ajutor copiilor cu CES la lecții?

Lista codificată a participanților la interviuri

Cod participant	Gen	Vârsta	Stagiul de muncă	Funcția

Bibliografie

- Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 209 din 27. 02.2018 al RM REPERE METODOLOGICE privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general

Disponibil la:

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr_209_din_27.02.2018_cds_mv.pdf

- HG 386/2020 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice

Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121921&lang=ro

- Educația incluzivă Evaluarea comună a implementării Programului de educație incluzivă 2011-2020

Disponibil la:

<https://www.unicef.org/moldova/media/5161/file/Educa%C8%9Bia%20incluziv%C4%83%20Evaluarea%20comun%C4%83%20a%20implement%C4%83rii%20Programului%20de%20educa%C8%9Bie%20i%20ncluziv%C4%83%202011%E2%80%902020%20.pdf>

Chişinău 2022